

Seletuskiri
haridus- ja teadusministri määruse „„Sektoritevahelise mobiilsuse toetamine“
elluviimiseks toetuse andmise tingimused ja kord“ eelnõu juurde

1. SISSEJUHATUS JA EESMÄRK

Määruse eelnõuga kehtestatakse Teadmussiirde programmi 2022-2025 meetme 21.1.1.2. „Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamine“ tegevuse „Teadmusvõrgustike ning ettevõtlus- ja teadusringkondade sidemete loomine töötajate liikumise kaudu akadeemilise, era- ja avaliku sektori vahel“ (*edaspidi* meetme tegevus) eesmärkide elluviimise tingimused.

Meetme rahastamisega Euroopa Regionaalarengu Fondist aidatakse kaasa Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021-2027 poliitikaeesmärgi 1. Nutikam Eesti esimese prioriteedi erieesmärgi „teadus- ja innovatsioonivõime ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine“ saavutamisele. Käesolev määrus on koostatud Teadus- arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035 (*edaspidi TAIE*) rakendamiseks.

Määrus kehtestatakse perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (*edaspidi ÜSS*) § 10 lõike 2 alusel.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi teadus- ja arendustegevuse poliitika osakonna nõunik Pille Pikker (735 0215, pille.pikker@hm.ee) ja peaekspert Mariann Saaliste (735 0214, mariann.saaliste@hm.ee), Haridus- ja Teadusministeeriumi strateegilise planeerimise ja kommunikatsiooni osakonna välisvahendite planeerimise valdkonna juht Inge Oopkaup (735 0279, inge.oopkaup@hm.ee), välisvahendite planeerimise valdkonna nõunik Ragne Hoff (735 0306, ragne.hoff@hm.ee) ja õiguspoliitika osakonna õigusnõunik Kadi Molder (735 0234, kadi.molder@hm.ee).

1.1. Tegevuse taust

Teadmussiire on mitmesuunaline uute teadmiste ja uuenduste leviku protsess, mille käigus kanduvad teadus- ja arendustegevuse (*edaspidi TA*) tulemused akadeemilisest sektorist teistesse sektoritesse edasiseks arendamiseks ja kasutuseks, et luua ja arendada uusi tooteid ja teenuseid. Ja vastupidi – teadmuse liikumine era- ja avalikust sektorist ka akadeemilisse sektorisse. Teadmussiire ei ole lõppeesmärk iseeneses, vaid uute toodete ja teenuste loomine ning protsesside ja muude tegevuste uuendamine. Teadmussiirdega on hõlmatud ka innovatsioonialane tegevus oma kõige laiemas tähenduses.

Akadeemilise, era- ja avaliku sektori vaheline suhtlus ja koostöö on piiratud, kohalikud „teadmusvõrgustikud“ ja koostööplatvormid on vähearenenud, rahvusvahelisel „teadmiste turul“ osalemise potentsiaali ei ole ära kasutatud. Avaliku sektori suutlikkus integreerida teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni riiklikku poliitikasse, sealhulgas võtta juhtroll innovaatiliste lahenduste rakendamisel ja innovatsiooninõudluse loojana, on piiratud. Suuremahulisi arendusprojekte, teadmispõhiseid eksperimente ja muid nõudlusest lähtuvaid innovatsioonipoliitika instrumente kasutatakse vähe selleks, et soodustada innovatsiooni ettevõtluses ja toetada akadeemilise ja ärisektori koosloomet.

Eesti pikaajalises arengustrateegias „Eesti 2035“ ning teadus- ja arendustegevuse-, innovatsiooni- ning ettevõtluse arengukavas käsitletavate arenguvajaduste rahuldamiseks on ulatusliku uute teadmiste ja innovatiivsete lahenduste kasutamine vältimatu. Meetme abil kavandatav sekkumise mõju avaldub mitmeti: erasektori teadusmahukus suureneb, teadusasutuste võimekus teha suuremas mahus ja kvaliteetsemat nõudlusega kooskõlas olevat teadus- ja arendustööd kasvab. Paraneb uute tehnoloogiate kasutuselevõtt. Kindlustatakse teadmistepõhise ühiskonna arenguks vajalik teadus- ja arendustöötajate juurde- ja järelkasv, hoogustub innovatiivsete, äri- ja teenuse mudelite kasutuselevõtt, mis toob kaasa tõusu väärtusahelas, suurema tootlikkuse ning tõhusamad ja tulemuslikumad tooted ja teenused. Avaliku sektori suurenenud nõudlus teadus- ja tehnoloogiamahukate innovaatiliste toodete ja teenuste järele hoogustab teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni erasektoris ning laiem avalikkus saab kasu parematest lahendustest ühiskondlikele väljakutsetele.

2019. aasta OECD ülikooli-tööstuse (*University-Industry*) koostöö raporti¹ kohaselt on peamiste trendide hulgas, mis mõjutab teadmussiiret, teadmiste koostöö eri sektorite poolt. Eestis on ettevõtetes töötavate teadlaste arv väike (Eesti on OECD riikide hulgas ettevõtluses töötavate teadlaste arvu poolest 1000 töötaja kohta viimaste seas²), erasektori investeringute protsent SKPst on madal (2019. aastal oli see 0,86³, EL28 keskmine oli 1,41⁴), mis näitab, et erasektori TA alane suutlikkus on madal. Selle hoogustamiseks on sinna vaja senisest rohkem TA ja tootearenduse oskuste ja kogemustega inimesi ehk teadlasi. Eesti teadus- ja innovatsioonisüsteemi rahvusvahelise hindamise raportis soovitati ettevõtete TA absorbeerimisvõime suurendamiseks välja töötada sektoritevahelise mobiilsuse skeeme.⁵

„Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (TAI) poliitika seire“ uuringutes⁶ on välja toodud, et on oluline rakendada teaduspõhist mõtteviisi era- ja avaliku sektori asutustes väljaspool akadeemilist sektorit, samuti, et sektoritevaheline mobiilsus soodustab pikemas perspektiivis laiendatud akadeemilise tööjõuturu kujunemist ning teadlaste paindlikku karjääriteed. Läbi teistes sektorites töötamise omandavad teadlased parema ettekujutuse teiste sektorite toimimismehhanismidest, tekivad oskused, sidemed, võrgustik ja teadmine, mida ettevõtlus/avalik sektor vajab ning nad saavad oma kogemust edasi kanda akadeemiasse. Ka Euroopa teadlaste harta ja töölevõtmise juhendis⁷ on kirjas, et: „Teadlaste tööandjad ja/või rahastajad peavad väärtustama nii geograafilist, valdkondade vahelist, teadusharude vahelist ning virtuaalset liikuvust kui ka avaliku- ja erasektori vahelist liikuvust kui olulist vahendit teadustöö tulemuste parendamiseks ja ametialaseks arenguks teadlaskarjääri igas etapis.“ Hariduse ja teaduse valdkonna OSKA raporti (2018)⁸ järgi on suurem osa doktorikraadiga inimesi koondunud akadeemilisse sektorisse ning kraadi omandanud ei leia väljaspool

---

¹ [OECD \(2019\), University-Industry Collaboration : New Evidence and Policy Options, OECD Publishing, Paris.](#)

² <https://stats.oecd.org/>

³ [Haridussilm](#), andmed seisuga märts 2022.

⁴ [Eurostat](#), andmed seisuga märts 2022.

⁵ [Peer Review of the Estonian Research and Innovation system: Final Report](#)

⁶ [Kindsiko, E., Vadi, M., Täks, V., Loite, K., Kurri, K. \(2017\). Eesti doktorite karjääritee ja seda mõjutavad tegurid. Tartu: Tartu Ülikool. Soomere, T., Niinemets, Ü., Niglas, K., Pilt, E., Roosalu, T., Randma-Liiv, T. \(2018\). Jätksuutlikud teadlaskarjääri kontseptsioonid ja mudelid Eesti kontekstis. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia.](#)

⁷ <https://www.etag.ee/wp-content/uploads/2012/05/Harta-ja-juhend.pdf>

⁸ <https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2018/11/OSKA-Hariduse-ja-teaduse-uuringuaruanne-2018.pdf>

kõrgharidus- ja teadusvaldkonda oma kvalifikatsioonile vastavat tööd. Käesoleva toetuse üks eesmärk ongi teadlaskarjääri võimaluste mitmekesistamine ning selle läbi teadmussiirde suurendamine.

Teadlaste töötamine erinevates sektorites on kasulik ka karjääriarengule. Mitmed ülikoolid on oma karjäärimudelitesse sisse kirjutanud ajutise mujal töötamise ja kogemuse omandamise (nt Tartu Ülikoolis rakendatakse teadmussiirdepõiget). Seega sektoritevaheline mobiilsus soodustab pikemas perspektiivis laiendatud akadeemilise tööjõuturu kujunemist ning teadlaste paindlikku karjääriteed⁹. Efektiivne teadmussiire tekib siis, kui on võimaldatud mitmepoolne liikuvus akadeemilise ja teiste sektorite vahel – teadlased saavad ajutiselt liikuda akadeemilisest sektorist välja ning tippspetsialistid akadeemiasse¹⁰. Tippspetsialistide liikumine teistest sektoritest akadeemilisse aitab viia teadusasutustesse era- ja avaliku sektori kogemust, et paremini seostada erinevate sektorite vajadusi ja võimalusi ning ehitada silda Eesti majanduse, ühiskonna ja teaduse vahele. Tippspetsialistide kaasamine ülikoolidesse aitab paremini seostada tööturu vajadusi õppe- ja teadustööga, rikastada õppe sisu (viia õppe sisu vastavaks tööandjate vajadustele, et suudetaks ette valmistada teadusliku kvalifikatsiooniga spetsialiste, kes suudavad oma teadustöö oskusi üle kanda väljapoole teaduskeskkonda) ja suurendada teadustöö potentsiaalset rakendatavust, et vastata ühiskonna vajadustele.

Sektoritevahelise mobiilsuse meetme tegevuse kavandamise taust ja vajadus tuleneb siseriiklikest prioriteetidest ja valdkondlikest probleemkohtadest, mida käsitlevad põhjalikult riiklikud strateegiad ja arengukavad. Teadmusmahukad era- ja avaliku sektori asutused panustavad TA mõju suurendamisesse ühiskonna ja majanduse vajaduste lahendamisel teadmussiirde võimekuse kasvatamise kaudu, vähendavad teaduse ja ettevõtluse vahelist lõhet ning pakuvad teadlastele paindlikku karjääriteed. Viimase hulka kuuluks ka töötamine väljaspool akadeemilist sektorit, panustades „Euroopa 2020“¹¹ ja „Konkurentsivõime kava „Eesti 2035““ eesmärkide saavutamisse.

Eesti 2035 eesmärgiks on ettevõtluse, innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasv, mis aitab kaasa tootlikkuse ja rahvusvahelise konkurentsivõime kasvule. Eesti teadusasutustes sündiv teadmus peab jõudma kiiremini ettevõtlusesse ning soodustama teadusasutuste koostööd ettevõtjatega. Teadus- ja arendustegevus ning innovatsioonisüsteem on hästi toimiv ühtne tervik, kus on tihedalt põimunud ettevõtluse ja avaliku sektori teadus- ja arendustegevus ning need toetavad üksteist.

Doktoriõppe üheks probleemiks peetakse vähest praktilist väljundit ja vähest seotust mitteakadeemilise tööandja vajadustega. Ülikoolides tehtav teadustöö ei jõua piisavalt ühiskonna kasutusse või ei teki sellest hiljem ettevõtlusele ja avalikule sektorile lisandväärtust. Ülikooli vajadustele keskenduv doktoriõpe ei ole piisavalt suunatud doktorikraadiga inimeste

---

⁹ [Soomere, T., Niinemets, Ü., Niglas, K., Pilt, E., Roosalu, T., Randma-Liiv, T. \(2018\). Jätksuutlikud teadlaskarjääri kontseptsioonid ja mudelid Eesti kontekstis. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia.](#)

¹⁰ [CSTP-TIP Workshop: Boosting knowledge transfer between science and industry: New models and business practices.](#) <https://www.innovationpolicyplatform.org/KT>

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

suuremale rakendamisele eraettevõtetes ja muudes organisatsioonides¹². Doktoritööde teemad ei vasta kõige paremini tööandjate tegevusprofiilile ning seetõttu on raske leida teadustöö ühisosa ülikoolivälise maailmaga. Selle jaoks oleks vajalik edendada nn teadmussiirdedoktorantuuri (nimetatud ka ettevõtlus-, tööstus- ja koostöödoktorantuuriks) skeemi, mille puhul valmiks doktoritöö ülikooli, ülikoolivälise asutuse ja doktorandi kolmepoolses koostöös, lähtuvalt ülikoolivälise asutuse vajadusest ja huvidest.

Doktoriõppe reformi käigus luuakse võimalus teadmussiirdedoktorantuuri põhimõtete väljatöötamiseks, et kasvatada teadlaste ja inseneride hulka Eesti ühiskonnas. Lisaks teadustulemuste laiema kättesaadavuse kasutamise parandamine, teadusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde võimekuse kasvatamine ning ülikoolide, ettevõtete ja avaliku sektori vahelise töötajate liikumise soodustamine.

Peamised sihtrühmad, keda meetme tegevused mõjutavad:

- 1) ettevõtted, kes on huvitatud teadmiste- ja tehnoloogiamahukate ärimudelite väljatöötamisest; kes juba tegelevad teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga, kuid vajavad eesmärkide saavutamiseks lisaressursse ja -teadmisi; kellel on potentsiaali suurendada oma äritegevusega seotud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni mahtu;
- 2) teadus- ja arendusasutused, riigi rakenduskõrgkoolid, teadlased, doktorandid/noored teadlased, akadeemiline ja toetav personal,
- 3) ministriumid ja muud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud avaliku sektori asutused (nt kohalikud omavalitsused, munitsipaalüksused), valitsusvälised organisatsioonid, kesk- ja kohaliku omavalitsuse asutused.

Tegevus vastab Eesti teadus- ja innovatsioonisüsteemi rahvusvahelise hindamise raporti soovitudele ning „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“ eesmärkidele.

1.2. Tegevuse eesmärk

Toetuse andmise eesmärgiks on sektoritevahelise koostöö soodustamine, tõstes Eesti era- ja avaliku- ning kolmanda sektori asutuste TA alast võimekust ja mitmekesisitades teadlaskarjääri läbi teadlaste ning teadmussiirdedoktorantide töötamise eri sektorites. Teiseks eesmärgiks on ülikoolides, teadus- arendusasutustes ja riigi rakenduskõrgkoolides pakutava õppe praktilisemaks muutmine tippspetsialistide kaasamise kaudu.

Toetuse andmise tulemusena kasvab teadmusinglus, suureneb ettevõtete ja teadusasutuste vahel liikunud doktorantide, tippspetsialistide ja teadlaste arv ning ülikoolide ja rakenduskõrgkoolide koostöös tehtud teadus- ja arendustegevuse alaste projektide arv. Lisaks kasvab ettevõtluses, avalikus- ning kolmandas sektoris töötavate doktorikraadiga isikute arv.

Tegevuse eesmärk on kooskõlas Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021-2027 poliitikaeesmärgiga nr 1. Nutikam Eesti esimese prioriteedi erieesmärgi „teadus- ja innovatsioonivõime ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine“ saavutamisele.

---

¹² Roolaht, T. (2014), Ettevõtlusdoktorantuuri (*Industrial PhD*) koostööprogramm. Tartu.

Struktuurifondidest rahastatavate tegevuste planeerimisel on arvestatud teiste riiklike rahastusallikate eesmärke ja võimalusi ning koostoimet.

1.3. Seosed strateegiate jt arengukavadega, teiste meetmete ja tegevustega

Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukavas 2021-2035 (edaspidi *TAIE*) on teadmussiirde soodustamiseks ning teadusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde võimekuse suurendamiseks ette nähtud paremate võimaluste loomine teadlaste jt akadeemiliste töötajate liikumiseks akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel nii Eestis kui rahvusvaheliselt. Samuti on oluline igakülgne teadmussiirdedoktorantuuri toetamine.

TAIE arengukava seab sihiks suurendada ettevõtlussektoris töötavate teadlaste ja inseneride arvu 3,4 korda (sihttase aastaks 2035 on 4,53 teadlast ja inseneri ettevõtlussektoris 1000 elaniku kohta).

Sekkumine panustab TAIE arengukava 2021–2035 üldeesmärki „Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele“, alaeesmärkidesse 1. „Eesti areng tugineb teadmuspõhiste ja innovaatilistele lahendustele“ ja 2. „Eesti teadus on kõrgetasemeline, mõjus ja mitmekesine“ ning toetab kaudsemalt eesmärki 3. „Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ja teadusmahuka ettevõtluse kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja ekspordi ning investeringuid kõigis Eesti piirkondades.“ Arengukava kolmest suunast panustatakse ennekõike teadussüsteemi ja teadmussiirde suundadesse. Sekkumise põhifookus, nagu ka TAIE arengukava fookus, on teadmussiirde suunal, mis vähendab teaduse eraldatust majandusest ja ühiskonnast, võimendades teadus- arendustegevuse ja innovatsiooni ühiskondlikku kasu (tõhusust) ja kutsudes esile vajalikke muutusi, sh käivitades olulisel määral Eesti majanduse lisandväärtuse kasvu. Teadmussiire omakorda toetab mitte ainult teadustulemuste rakendamist ettevõtluses ja majanduse hüvanguks, vaid ka teaduse mõjususe kasvu ja ühiskonna arenguvajadustele vastavate strateegiliste uurimissuundade kujundamist.

Sektoritevahelise liikuvuse toetamine adresseerib ka strateegia „Eesti 2035“ arenguvajadust: „Kvaliteetsete uute toodete ja teenuste väljatöötamisel, aga ka olemasolevate lahenduste ajakohastamisel peab Eestis märgatavalt kasvama teadus- ja arendustegevus ning koostöö teadlaste, ettevõtete ja teiste asutuste vahel. Vaatamata Eesti teaduse kõrgele tasemele, sünnib meil vähe ühiskonnale ja majandusele vajalikke uusi teadmispõhiseid lahendusi.“ „Eesti 2035“ strateegiline siht on, et: „Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine, kasutades uusi tehnoloogiaid ja ärimudeleid ning paindlikke töövorme. Loodud on soodsad tingimused ettevõtluse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks, teadlased ja ettevõtted teevad omavahel koostööd.“ Kui teadlased liiguvad rohkem teadusasutuste, ettevõtete ja teiste asutuste vahel, tehes rohkem erialast koostööd, aitab see välja arendada uusi, targemaid tooteid ja teenuseid, mis pakuvad ühiskonnale ja majandusele uusi vajalikke teadmispõhiseid lahendusi.

Lisaks teemakohastele strateegiatele lähtutakse valdkonna komisjonide – Innovatsioonipoliitika Komisjoni (IPK), Teaduspoliitika Komisjoni (TPK) ning Teadus- ja Arendusnõukogu (TAN) suunisest soodustada teadlaste ja inseneride liikumist ülikoolide, ettevõtete ja avaliku sektori vahel. Samuti soovitati Eesti teadus- ja innovatsioonisüsteemi

rahvusvahelise hindamise raportis¹³ ettevõtete TA absorbeerimisvõime suurendamiseks välja töötada sektoritevahelise mobiilsuse skeeme, taolist toetusmeedet on soovitatud¹⁴ ka mujal.

Kõige tugevamad seosed võib välja tuua vähemalt kolme perioodi 2021-2027 meetme tegevusega. Tegevused teineteist ei dubleeri, kuna antud tegevusel on rõhk teadlaste ja tippspetsialistide liikumisel era- ja avaliku sektori asutustesse ning ülikoolidesse ja riigi rakenduskõrgkoolidesse. Meetmega seatakse sihiks prioriteedi „teadus- ja innovatsioonivõimekuse ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine“ eesmärgi „Hästitoimiv teadmussiirde süsteem“ saavutamine. Meede panustab valdkonda „Nutikas spetsialiseerumine ja teadusvõimekuse kasvatamine“ ning toetust antakse nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondades (digilahendused igas eluvaldkonnas; tervisetehnoloogiad ja –teenused; kohalike ressursside väärimine ning nutikad ja kestlikud energialahendused) tegevuste toetamiseks.

Meetme „Teadusuuringute mõju suurendamine ning teadusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalse teadmussiirde suutlikkuse toetamine (ASTRA+)“ toetuse andmise eesmärgiks on teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide konkurentsivõime ja ühiskonna teenimise võimekuse kasv asutuste vastutusvaldkondades ja NS kasvuvõimekondades ning TA ja kõrgharidussüsteemi efektiivsuse suurendamine, mille fookuses on ettevõtlik mõteviis väärtuste loomisel ja teadmussiirde soodustamine.

Meetme „Temaatiliste teadus- ja arendustegevuse programmide elluviimine akadeemilise, era- ja avaliku sektori koostöö edendamiseks nutika spetsialiseerumise valdkondades“ toetuse andmise eesmärgiks on TA süsteemi võimekuse kasv ning ettevõtluse vajadusest lähtuvate teadussuundade arendus fookusvaldkondades, et suurendada sidusust TA ning ühiskonna arengu ja majanduskasvu vahel.

Meetme „Teadus- ja arendustegevuse rahvusvahelistumise ning rahvusvahelisel teadmusturul osalemise toetamine“ toetuse andmise eesmärgiks on tõsta ja tugevdada Eesti teaduse, aga ka kõrghariduse kõrget taset ja rahvusvahelist konkurentsivõimet. Suurendada Eesti atraktiivsust õpi- ja teaduskoostöö riigina ning suurendada Eesti osalejate arvu rahvusvahelistes TAI algatustes. Toetada riikidevaheliste teadusorganisatsioonide ja -võrgustike poolt Eesti teadusasutustele ja ettevõtetele pakutavaid võimalusi koostööks, sh läbi sünergia Horisont Europe meetmetega ning avardada riigi, TA asutuste, kõrgkoolide, ettevõtete, üliõpilaste ja akadeemilise personali rahvusvahelise koostöö ja enesetäiendamise võimalusi läbi sektoritevahelise ja rahvusvahelise mobiilsuse ning koostöövõimaluste parandamise. Tegevus on kooskõlas nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistiku põhimõtetega.

Sektoritevahelise mobiilsuse toetamiseks elluviidavad tegevused panustavad strateegia „Eesti 2035“ sihtidesse ja aluspõhimõtetesse. Seatud siht: Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik. **Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmistepõhine**, kasutades uusi tehnoloogiaid ja ärimudeleid ning paindlikke töövorme. Loodud on soodsad tingimused ettevõtluse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks, teadlased ja ettevõtted teevad omavahel koostööd. Mõõtmiseks kasutatakse mõõdikut – teadus- ja arendustegevuse kulud erasektoris. 2020. aastal oli näitaja 1,01% SKT-st. Eesmärk aastaks 2035 on 2%.

---

¹³ [Peer Review of the Estonian Research and Innovation system: Final Report](#)

¹⁴ Roosalu, T, Raudsepp, M ja K. Aavik (2018). Jätkusuutlikud teadlaskarjääri kontseptsioonid ja mudelid Eesti kontekstis: doktorite ja tööandjate seisukohad ja soovitud teaduskirjanduse ja teiste riikide kogemuste valguses. Tallinn: Tallinna Ülikool

Eesti majandus on tugev ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ning leiab uusi ärivõimalusi. Eesti majandus on paindlik ning valmis struktuurimuutusteks, pakkudes arenguvõimalusi kõigis piirkondades. **Eesti majandus on vastutustundlik** inimeste ja looduse suhtes. Siin on paindlikku, uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi soodustav turvaline majanduskeskkond. Kohalike ressursside väärindamine on kasvanud ja loodusvarade kasutamisel arvestatakse nii elurikkuse säilimise kui ka sotsiaal-majanduslike mõjudega.

Tegevuste elluviimisel arvestatakse horisontaalsete põhimõtetega: keskkond ja kliima, tasakaalustatud regionaalareng ning sooline võrdõiguslikkus, võrdsed võimalused ja ligipääsetavus.

Keskkond ja kliima

Tegevuse üheks eesmärgiks on teadusuuringute läbiviimine era-, avaliku- või kolmanda sektori asutustes, millel võib olla tulenevalt teemast puutumus keskkonda ja kliimat mõjutavate aspektidega. Samas ei planeerita tegevuste toetamisel teha valdkondlikke erisusi ega soodustusi, tegevus on horisontaalse iseloomuga.

Töenäoline on mõningate keskkonnaga seonduvate projektide toetamine, mille tegevused puudutavad mh elurikkuse, keskkonna saastekoormuse, ressursitõhususe ja kliimarisikide valdkonda. Vaatluste ja eksperimentaalsete uuringutega võivad olla hõlmatud nii elusloodus kui elukeskkonna seisund, samuti strateegilised loodusressursside uuringud.

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava „ei kahjusta oluliselt“ ehk DNSH analüüsis on hinnatud, et toetatav meede ei põhjusta olulist kahju keskkonnaeesmärkide saavutamisele ning täiendavate nõuete kehtestamine ei ole vajalik.

Tasakaalustatud regionaalareng ja sooline võrdõiguslikkus

Teadus- ja arendusasutused ning riigi rakenduskõrgkoolid, mis kuuluvad meetme tegevuse sihtgruppi ja kust osa teadlasi võivad minna toetuse raames teistesse asutustesse tööle, paiknevad peamiselt Tallinnas ja Tartus. Selle tõttu võib esile tuua kokkupuutepunkti suuremate linnapiirkondade arengueelduste parema ärakasutamise. Erineva suurusega ettevõtted, muud asutused, ülikoolide kolledžid, üksikud rakenduskõrgkoolid ning teadus- ja arendusasutused asuvad ka väljapool Tallinna ja Tartut, mis võib regionaalarengule mõjuda tasakaalustavalt, soodustades eri piirkondade ühtlasemat ja kestlikku arengut.

Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku mõju võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele ning vajaduse korral kohandatakse tegevusi seal kus asjakohane. Võimalikud tegevused hõlmavad järgmist: kandidaatidele esitatavate nõuetega ja tingimustega tagatakse mittediskrimineeriv juurdepääs, komisjonide ja valikuorganite koosseisus võetakse võimalusel arvesse soolist tasakaalu, kehtestatakse mittediskrimineerivad toetuse taotlemise põhimõtted ning hindamis- ja valikumenetlused. Toetatavate tegevuste puhul ei ole piiratud juurdepääsu erinevatele sotsiaalsetele rühmadele tulenevalt soost, vanusest või rahvusest. Küll aga on toetuse taotlemisel oluline, et taotleja vastaks kehtestatud tingimustele ning isikul, keda soovitakse värvata, oleks vastav haridus ning eelnev töökogemus, et kavandatavat projekti edukalt ellu viia.

Võrdsed võimalused ja ligipääsetavus

Toetatavate tegevuste puhul ei ole piiratud juurdepääsu erinevatele sotsiaalsetele rühmadele tulenevalt soost, vanusest või rahvusest. Tõenäoline on mõningate tervishoiuga seonduvate projektide toetamine, mille tegevustel on puutumus naiste ja meeste soolistel ja käitumuslikel erinevustel. Sektoritevahelise mobiilsuse meetmest toetatavate tegevuste puhul on võimalik mõjutada naiste ja meeste võrdsemaid võimalusi hariduses ja teaduses. Toetatakse naiste ja meeste võrdõiguslikkust hariduses, teaduses ja tööturul, võimaldades mõlemast soost inimestele tegevuses osaleda, tõstes nende kvalifikatsiooni ning konkurentsivõimet tööturul, pidades eelkõige silmas teadus- ja arendustegevuse valdkonda.

Eri soost, vanuses, rahvusest või puudega inimestele võrdsete võimaluste tagamiseks vähendatakse neid barjääre, mis takistavad alaesindatud rühmadel toetuse andmise tingimustes kirjeldatud tegevustes osalemist või hüvedest kasu saamist. Tegevused, mille puhul on oluline füüsiline juurdepääsetavus, arvestatakse parimal viisil erivajadusega inimeste osalemisvõimalustega.

Tulenevalt toetatavast teadus- ja arendustööst võib avalduda kaudne mõju erinevast soost, vanusest ja tervises seisundiga inimeste elukvaliteedile, näiteks kui toetatav projekt on seotud sotsiaalset staatust ja -rolli käsitleva teadustööga või seotud tervishoiu valdkonnaga.

Tegevuste elluviimisel tuleb toetuse saajatel järgida Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse nr 1303/2013 artikli 7 „Meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine ja mittediskrimineerimine“ ja artikli 8 „Säästev areng“ nõudeid.

1.4. Väljumisstrateegia

Planeeritavad tegevused ei vaja eraldi väljumisskeemi. Tegevused toetavad era-, avaliku- ja kolmanda sektori asutusi teadlaste ja teadmussiirde doktorantide töölevõtmisel ning selle läbi TA tegevusi nendes asutustes. Tegevuse tulemusena viiakse TA alane kompetents era-, avalikku- ja kolmandasse sektorisse, kus seetõttu tekib parem arusaam TA-st, sellest tulenevast võimalikust arengupotentsiaalst ja lisandväärtusest. Toimub teadmiste, oskuste ja kogemuste ringlus TA asutuste ja teiste sektorite vahel, tugevdades koostööd erinevate sektorite vahel. Sellest tulenevalt peaks pikemas perspektiivis kasvama erasektori investeeringute kasv TA-sse, akadeemilise ja erasektori koostööprojektide arv, erasektoris töötavate teadlaste ning teadmussiirde kogemusega doktorikraadiga inimeste hulk.

Spetsiaalne väljumisstrateegia meetme tegevuse tasemel ei ole vajalik. Oluline on aga väljumisstrateegia kogu teadus- ja arendussüsteemi rahastamisel, et struktuuritoetuste toel loodav jääks püsima ning sellest saadav mõju oleks maksimaalne. Teadus- ja arendustegevuse riiklik ja erasektori poolne rahastamine peab kasvama TAIE arengukavas seatud sihttasemeni.

2. EELNÕU SISU JA VÕRDLEV ANALÜÜS

Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest finantseeritakse kuni 20 600 000 euro ulatuses ning riiklik kaasfinantseering on kuni 2 542 857 eurot. Omafinantseeringu maht sõltub toetust taotlevate ettevõtete ja asutuse suurusest ja läbiviidavate tegevuste sisust (kas tegemist on rakendusuuringu või eksperimentaalarendusega) ning on hinnanguliselt 6 285 714 eurot. Avaliku sektori asutustele ei eraldata rohkem kui kolmandik tegevuse toetuse eelarvest.

Tabel 1. Eelarve ja toetuse määr (eurodes)

EL osa		Riiklik kaasfinantseering		Toetuse saaja omafinantseering		Tegevuse kogumaht (EL osa+RKF+OF)	
€	%	€	%	€	%	€	%
20 600 000	70%	2 542 857	8,64%	6 285 714	21,36%	29 428 571	100%

Toetust saanud projektid panustavad Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021-2027 poliitikaeesmärgi 1. Nutikam Eesti esimese prioriteedi erieesmärgi „teadus- ja innovatsioonivõime ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine“ sihttaseme saavutamisele.

Tegevusega toetatakse teadlaste, teadmussiirdedoktorantide ja tippspetsialistide tööle võtmist era-, avaliku- või kolmanda sektori asutustesse, avalik-õiguslikesse ülikoolidesse, riigi või avalik-õiguslikesse TA asutustesse, või riigi rakenduskõrgkoolidesse õppetegevuse ning teadus- ja arendustegevuse tunnustele vastavate projektide kavandamiseks ja läbiviimiseks. Projekti tulemusnäitaja raporteeritakse projekti lõpparuandes.

Projekti tulemusnäitaja (VV meetmete nimekirja väljundnäitaja)	Algtase 2021	Sihttase 2029
Era- ja avaliku sektori asutustes tööle võetud teadlaste arv	0	300

Eelnõu sisu

Eelnõu koosneb 10 peatükist, mis omakorda jagunevad 24 paragrahviks.

1. peatükk Üldsätted

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (*edaspidi* ka ÜSS) § 10 lõike 2 alusel. Eelnõu § 1 määrab ära määruse reguleerimisala ja esitab konkreetset seadusandlikud ja rakenduslikud dokumendid, mille alusel on määrus koostatud ning millesse määruse elluviimine panustab.

Eelnõu § 1 lõigetes 4-8 on toodud riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise korral järgitavad õiguslikud alused ja seda reguleerivad dokumendid. Vähese tähtsusega abi antakse komisjoni vähese tähtsusega abi määruse alusel. Vähese tähtsusega abi juures on määrav toetuse saaja eelnevalt saadud vähese tähtsusega abi maht, mis peab koos taotletava toetusega jääma 200 000 euro piiresse ettevõtja kohta kolme majandusaasta jooksul. Seega võib kasutada üht või teist määrust.

Juhul, kui antav toetus on riigiabi konkurentsiseaduse § 30 lõike 1 mõistes, lähtutakse toetuse andmisel Euroopa Komisjoni määrusest (EL) nr 651/2014 (*edaspidi* üldine grupierandi määrus) ja konkurentsiseaduse §-st 34¹⁵.

Erasektori asutuste projektidele antav toetus võib olla nii riigiabi või ka vähese tähtsusega abi. Avaliku sektori asutustele antav abi ei ole suure tõenäosusega riigiabi ega vähese tähtsusega abi. Juhul, kui selgub, et antav abi on siiski riigiabi, kohaldatakse avaliku sektori asutusele suurettevõttele kohaldatavaid riigiabi määrasid. Kui antav abi koos 3 varasema aasta jooksul

¹⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/782641?leiaKehtiv>

saadud abiga jääb alla 200 000 euro, on ettevõttele võimalik anda vähese tähtsusega abi. Kui ettevõtte on vähese tähtsusega abi piirmäär ületatud, on antavaks toetuseks riigiabi. Toetust antakse rakendusüritinguteks ja eksperimentaalarenduseks (tootearenduseks), millel on teadus- ja arendustegevusele vastavad tunnused. Toetatakse vaid tootearendusprotsessi seda etappi, mis on teadus- ja arendustegevus ehk eksperimentaalarendust.

Riigiabi või vähese tähtsusega abi reeglite kohaldumist hindab iga konkreetse projekti puhul rakendusüksus. Kui toetus on riigiabi, siis on rakendusüksuse kohustus kontrollida taotleja vastavust üldise grupierandi määruse artikli 1 lõigetes 2, 3, 4 ja 5 ja artiklis 6 sätestatule. Muuhulgas tuleb kontrollida, kas ettevõtja riigiabi taotlemise hetke seisuga ei ole raskustes (siis ei saa riigiabi anda), kas taotletud toetuse määr on vastavuses taotleva ettevõtte või asutuse suurusega ning kas tegemist on riigiabi või vähese tähtsusega abiga. Rakendusüksuse kohustuseks on riigiabi andmise korral hinnata abi ergutava mõju nõude täitmist.

Kui tegevuste elluviimiseks antav toetus on vähese tähtsusega abi, lähtutakse toetuse andmisel komisjoni määrusest (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), ja sellele kohaldatakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatut. Kui toetust antakse vähese tähtsusega abina, siis ergutava mõju nõue (tegevustega ei tohi alustada enne taotluse esitamist) ei kohaldu.

Toetuse andmisel lähtutakse tegevuse sisust (rakendusüring või eksperimentaalarendus) ja toetuse taotleja suurusest (väike-, keskmise suurusega või suurettevõtte). Tabelis 2 toodud piirmäärasid kohaldatakse nii riigiabi kui vähese tähtsusega abi saajatele. Juhul, kui avaliku sektori asutustele toetuse andmine on seotud tema majandustegevusega ning antav abi on liigitatav riigiabiks, liigitatakse antav abi suurettevõttele antavaks riigiabiks.

Tegevuse rahastamine ei ole riigiabi, kui rahastatav tegevus on seotud mittemajandustegevusega.

Vastavalt ÜGEM artikli 25 lõikele 2 peab teadus- ja arendusprojekti abi saav osa olema täielikult liigitatav kas alus- või rakendusüringu, tootearenduse või teostatavusüringu alla. Kõik teadus- ja arendustegevusprojektide abikõlblikud kulud peavad olema liigitatud konkreetse teadus- ja arendustegevuse kategooriasse ning olema järgmised:

- a) personalikulud: teadlased, tehnikud ja muu abikoosseis selles ulatuses, mil nad tegelevad konkreetse uurimisprojektiga;
- b) vahendite ja seadmete kulud sel määral ja sellise ajavahemiku jooksul, mil neid kasutatakse projekti jaoks;
- c) ehitiste ja maa kulud sel määral ja sellise ajavahemiku jooksul, mil neid kasutatakse projekti jaoks;
- d) turutingimustel välisallikast ostetud või litsentsitud lepinguliste teadusüringute, teadmiste ja patentide kulud ning üksnes projekti jaoks kasutatud nõustamisteenuste ja muude sarnaste teenuste kulud;
- e) täiendavad üldkulud ja muud tegevuskulud, sealhulgas materjali, varustuse ja samalaadsete toodete kulud, mis on kantud otseselt projekti tõttu.

Taotletava toetuse maksimaalsete piirmäärade kehtestamisel on arvestatud ÜGEM artikli 25 punktis 6 tooduga, mille kohaselt võib abi osakaalu suurendada kuni 10 protsendipunkti keskmise suurusega ettevõtjate ja 20 protsendipunkti väikeettevõtjate puhul.

Tabel 2. Taotletava toetuse maksimaalsed piirmäärad

Tegevus	Väikeettevõtte	Keskmise suurusega ettevõtte	Suureettevõtte
Rakendusuuringud	70%	60%	50%
Eksperimentaalarendus, sh. prototüüpide loomine	45%	35%	25%

Riigiabi analüüs

Riigiabi reeglistiku eesmärk on välistada igasugune Euroopa Liidu (EL) siseturu kaitset kahjustav ja konkurentsi moonutav abi ettevõtjatele riigi poolt, mis on keelatud. Riigiabi reguleerivad ELi õigusaktid ning siseriiklikul tasandil konkurentsiseaduse riigiabi peatükk (6. ptk). Vastavalt ELi toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1 on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust.

Otsustamisel, kas tegemist on riigiabiga, tuleb toetusmeedet hinnata viie kriteeriumi alusel:

- 1) abi antakse riigi, linna või valla vahenditest;
- 2) abi antakse ettevõtjale;
- 3) abimeetmel on valikuline iseloom;
- 4) abimeede annab abi saajale majandusliku eelise;
- 5) abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kahjustab kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel.

Üksnes juhul, kui abi vastab **kõigile kriteeriumitele**, on tegemist riigiabiga.

1. Abi antakse sekkumisega riigi poolt või riigi ressurssidest

Riigiabiks loetakse neid eeliseid, mis tulevad otseselt või kaudselt antud riigi ressurssidest. Käesoleva määruse kontekstis panustab riik meetme kaasfinantseeringusse, samuti loetakse struktuuritoetust riigi vahenditeks.

2. Abi antakse ettevõtjale

Euroopa Kohtu praktika järgi tuleb ettevõtjateks lugeda kõiki üksusi, mis tegelevad majandustegevusega. Seejuures ei ole oluline nende üksuste õiguslik seisund ega rahastamise viis. Määrav on vaid asjaolu, kas faktiliselt tegeletakse majandustegevusega.

Toetust võivad taotleda nii ettevõtted kui avaliku sektori asutused, et palgata teadlane või teadmussiirde doktorant. Riigiabi või vähese tähtsusega abi saajateks on eelkõige toetust taotlevad ettevõtted. Kui selgub, et ka avaliku sektori asutusele antav toetus tegevustes 1 ja 3 (§ 5 lg 1 p 1 ja 3) kvalifitseerub riigiabiks (toetatakse majandustegevusi), kohaldatakse talle suurettevõtetele mõeldud toetuse määrasid. § 5 lg 1 p 2 sätestatud tegevuse puhul antakse abi avalik-õiguslikule ülikoolile, positiivselt evalveeritud riigi või avalik-õiguslikule TA-asutusele või rakenduskõrgkoolile õppe-, teadus-, arendus- või innovatsioonitegevusteks või teadmussiirdeks, mida ei loeta majandustegevuseks, seega ei ole tegemist riigiabiga. Vastavalt teadus- ja arendustegevustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistikus sätestatule ei sisalda teadus- ja arendusabi teadusasutustele või teadusuuringute taristule riigiabi, kui tegemist on teadusasutuste ja teadusuuringute taristu mittemajandustegevuse (näiteks õpetamine, sõltumatu teadustegevus, teadusuuringute tulemuste levitamine, teadmussiirde alane tegevus, kui saadav kasum investeeritakse teadusasutuse või taristu mittemajandustegevusse) rahastamisega; teadusasutust või teadusuuringute taristut kasutatakse

peaaegu täielikult mittemajandustegevuseks ja majandustegevus on vaid kõrvaltegevuseks (mitte üle 20% üldisest aastasest tegevusmahust); tegemist on teadusasutuste või teadusuuringute taristu majandustegevusega (näiteks lepingulised teadusuuringud või teadusteenused), aga seda tehakse turutingimustel; teadus- ja arendusprojektis osalevad teadusasutus ning ettevõtja ja ettevõtja katab kõik projekti kulud või projekti tulemusi võib laialdaselt levitada või projekti tulemusel tekkivad intellektuaalomandi õigused jagatakse koostööpartnerite vahel vastavalt nende tööpanusele või sissemaksetele või ettevõtja maksab intellektuaalomandi õiguste eest turuhinnale vastavat tasu.

3. Abimeetmel on valikuline iseloom

Meetmest rahastatakse teadus- ja arendustegevuse tunnustele vastavaid projekte. Teadus- ja arendustegevuse põhitunnused on uudsus, loomingulisus, selgusetus, süsteemsus ja ülekantavus. Ülikoolides ja teistes TA asutustes tehakse uudsuse saavutamiseks uuringuid. Ettevõtluses peetakse uudsuse all silmas uusi avastusi ja tehnoloogiaid, mida varem ei ole selles valdkonnas või majandusharus kasutatud. Loomingulisus tähistab uusi käsitlusi ja ideid, mis täiendavad olemasolevaid teadmisi. Teadus- ja arendustöödele on alati omane teatav ebamäärasus, kuna tihti on raske hinnata, milline on lõpptulemus, tööks kuluv aeg või sellest saadav tulu. Uurimistöö tulemusi peab saama üle kanda praktikasse ning teistel teadlastel peab olema võimalik neid korrata järgmistes teadus- ja arendusprojektides. Protsess ja tulemus peavad olema alati dokumenteeritud.

Käesolevast meetmest toetuse taotlemiseks tuleb esitada taotlus, mis läbib hindamise erinevate kriteeriumide alusel. Kui mõni seatud kriteeriumidest saab punkte alla lävendi, siis taotlus positiivset otsust ei saa. Eelpooltoodut arvestades võib öelda, et antud meetmel on valikuline iseloom.

4. Abimeede annab abi saajale majandusliku eelise

Abi saamisel majandusliku eelise saavutamine võib antud meetme puhul võtta aastaid, sest ettevõtetele on meetme kaasabil võimalik palgata teadlane või teadmussiirde doktorant, kes lähtuvalt ettevõtte vajadustest hakkab läbi viima teadus-arendustegevust. Teadustöö ühe või teise tulemuseni jõudmine on pikaajaline protsess, mis lõpeb, kui põhitööde on välja arendatud ja tähelepanu suunatakse tootmise planeerimisele või turu laiendamisele. Abimeede võib anda abi saajale majandusliku eelise, kuna toetuse abil on võimalik saada kvalifitseeritud spetsialist, kes aitab kaasa ettevõtte või asutuse protsesside arendamisele ja täiustamisele.

5. Abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kahjustab kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel

Antud meetme raames antava toetuse osas on raske konkurentsi moonutamist või kaubanduse kahjustamist EL riikide vahel konstateerida.

Vastavalt ELi toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1 võib ettevõtetele või asutustele antava abi puhul olla tegemist riigiabi andmisega.

Eelnõu §-s 2 antakse seletus kasutatud terminitele, mida ei ole defineeritud seadustes ega muudes õigusaktides või mis vajavad täpsustamist, kuna võivad omada erinevaid tähendusi lähtuvalt kontekstist või omavad toetatavatest tegevustest arusaamisel määravat tähtsust. Näiteks mõned mõisted lähtuvad otseselt seadusandlusest, kuid toetuse andmise tingimuste (*edaspidi* TAT) selguse huvides on seadusandluses esitatud mõisted liidetud, et lihtsustada tegevustest ja eesmärkidest arusaamist.

Eksperimentaalarenduse hulka võivad kuuluda ka tegevused, mille eesmärk on uute toodete, protsesside või teenuste mõisteline määratlemine, kavandamine ja dokumenteerimine. See võib hõlmata uute või täiustatud toodete, protsesside või teenuste prototüüpide loomist, demonstreerimist, pilootkasutust, katsetamist ja valideerimist reaalsusele vastavas tööseisundi keskkonnas, kui põhieesmärk on mittevalmis toodet, protsessi või teenust tehniliselt täiustada. Eksperimentaalarendus ei hõlma olemasolevate toodete, tooteliinide, tootmisprotsesside, teenuste ja muude toimingute rutiinset või perioodilist muutmist, isegi kui sellised muudatused tähendavad täiustamist. Eksperimentaalarendus on rakenduslik tegevus või uuring, mille tulemus paigutub Horisont 2020 tehnoloogiaklassifikaatori tasanditele 7–8 (teadus- ja arendustegevuse mõistes eksperimentaalarendus).

Innovatsiooni osas kasutatakse teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse eelnõus defineeritud mõistet.

Vastavalt Kõrgharidusseaduses sätestatule on institutsionaalselt akrediteeritud avalik-õiguslik ülikool või riigi rakenduskõrgkool läbinud välishindamise, mille käigus on hinnatud kõrgkooli juhtimist, töökorraldust, õppe- ja teadustegevust ning õppe- ja uurimiskeskonna vastavust õigusaktidele, kõrgkooli eesmärkidele ja arengukavale. Akrediteerimise tulemusel antakse hinnang, et eelpoolnimetatud tegevused vastavad nõuetele.

Nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkonnad on defineeritud Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukavas 2021-2035 ning need on järgmised: digilahendused igas eluvaldkonnas; tervistehnoloogiad ja –teenused; kohalike ressursside väärindamine ning nutikad ja kestlikud energialahendused.

Positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutusteks loetakse antud tegevuse kontekstis teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 3 lõikes 1 määratletud asutusi, millele rakendatakse ka § 3 lõike 2 tingimust, et asutus peab olema vähemalt ühes valdkonnas korraliselt positiivselt evalveeritud.

Projekt on käesoleva määruse tähenduses kindlaks määratud eesmärgi, tulemuse, eelarve ja piiritletud ajaraamiga tegevus, millele toetust taotletakse ning mis esitatakse rakendusüksusele (Riigi Tugiteenuste Keskusele) läbi struktuuritoetuste e-keskkonna.

Prototüüp on kontseptsiooni või protsessi testimiseks loodud esialgne proovtoode, mudel või versioon, mis vastavalt üldise grupierandi määruse artikkel 25-le liigitub tootearenduseks. Prototüüp võib funktsioneerida ka esemena, mida saab kopeerida või millest saab õppida. Prototüüpide eesmärk on anda pigem tõeline, töötav süsteem, mitte teoreetiline lahendus. Mõnes disaini töövoos mudelites on prototüübi loomine (protsess, mida mõnikord nimetatakse materialiseerimiseks) idee vormikohastamise ja hindamise vaheline samm. Prototüüpimise hulka kuulub ka kaubanduslikul eesmärgil kasutatavate prototüüpide ja katseprojektide arendamine, kui prototüüp on tingimata kaubanduslik lõpptoodet ja kui selle tootmine üksnes demonstreerimise ja valideerimise eesmärgil on liiga kallis.

Rakendusuuringud hõlmavad rakendusuuringu ja eriti geneerilise tehnoloogia valideerimise jaoks vajalike komplekssete süsteemide komponentide loomist ning võib sisaldada prototüüpide konstrueerimist laboris või olemasolevaid süsteeme simuleerivas keskkonnas, samuti katsetootmisliine. Rakendusuuringute täpsemal määratlemisel kasutatakse Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi Horisont 2020

tehnoloogiaklassifikaatorit, mis on kohandatud ka humanitaarteaduste ja kunstide ning sotsiaalteaduste valdkonnale¹⁶. Käesoleva määruse mõistes loetakse rakendusuringuteks nimetatud klassifikaatori tasanditele 1–6 tasandile sobituvad uuringud.

Taotlust defineeritakse käesoleva määruse kontekstis asutuse poolt rakendusüksusele esitatavat vormikohast avaldust ja selle lisasid toetuse taotlemiseks.

Teadlane on teaduskraadiga isik, kes töötab akadeemilises sektoris. Sektoritevahelise mobiilsuse toetamise meetmes loetakse teadlaseks isikut, kellel on magistri- või doktorikraad ning vähemalt viieaastane teadus- ja arendustegevuse alane kogemus ja kes töötab taotluse esitamise hetkel töölepingu alusel TA asutuses vähemalt 0,5 koormusega.

Teadmussiirdedoktorantuur (ka ettevõtlusdoktorantuur, tööstusdoktorantuur, ingl. keeles *industrial PhD*), kolmepoolne koostöö, kus doktorant on teadustöötaja ettevõttes, avaliku- või kolmanda sektori asutuses ning samal ajal õpib ülikooli doktoriõppes. Doktoritöö valmib väljaspool ülikooli ning töandja (ettevõtte või asutuse) vajadusi arvestades. Teadmussiirdedoktorant on asutuses palgaline töötaja, kelle töö sisuks on teadus- ja arendustegevus doktorandi doktoritöö valdkonnas ning kooskõlas tema individuaalse õppe- ja teadustöö kavaga. Osapoolte kohustus ja vastutus lepitakse kokku ülikooli-asutuse-doktorandi vahelises lepingus.

Teadmussiirdedoktorant on era-, avaliku- või kolmanda sektori asutuses kehtiva töölepinguga töötav isik, kes õpib samaaegselt ülikoolis doktorantuuris ja kelle doktoritöö teema on seotud töandja tegevusega. Doktorandi töölepingu põhisisu peab olema teadus- ja arendustegevus vastavalt tema individuaalsele õppe- ja teadustöö kavale.

Teadus- ja arendustegevuse mõiste defineerimisel on lähtutud teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduses § 2 punktides 2 ja 7 antud definitsioonidest teadustegevusele ja arendustegevusele ehk TAT mõiste loomisel on ühendatud kaks seaduses olevat mõistet üheks ning teadus- ja arendustegevuse liikide (rakendusuringud ja eksperimentaalarendus) määratlemisel on lähtutud Frascati käsiraamatu määratlusest.

Tippspetsialistidena käsitletakse käesolevas määruses juhte, eksperte ja nõunikke, kes omavad mistahes valdkonnas kõrget erialast ettevalmistust (Välismaalaste seadus § 106 lg 3, ESCO ametite klassifikaator). Tippspetsialist on ekspert, kes rakendab oma teadmisi, mõistmist ja võimeid olemasolevate protsesside käiguhoidmisel ja täiustamisel või uute teadmiste ja tehnoloogiate loomisel ja hindamisel. Tippspetsialist lahendab keerulisi probleeme uuenduste, loovuse ja arendamise abil. Tippspetsialistil on kõrgharidus ja vähemalt 5-aastane teadus- või arendustegevuse või innovatsiooni alane töökogemus, või on ta vähemalt ühe aasta juhtinud ettevõtet, kuulunud ettevõtte juhtkonda, nõukokku vmt või ta on omas valdkonnas hinnatud ekspert kas Eestis või välismaal.

Eelnõu § 3 kirjeldab toetuse andmise eesmärki ja tulemust.

SekMo raames toetatavad tegevused on kavandatud otseselt riiklike strateegiate ja arengukavade eesmärkide täitmist silmas pidades ning kooskõlas strateegia „Eesti 2035“ ning TAIE arengukavas seatud sihtidega.

---

¹⁶ <https://www.etag.ee/wp-content/uploads/2019/03/Tehnoloogilise-valmiduse-tasemed-HU-ja-SO-valdkonnas.pdf>

Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035 on otseselt teadusvaldkonna arengut suunav strateegia. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni arendamise üldeesmärk on, et Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele. Tegevus panustab kõigi kolme alaeesmärgi täitmisesse:

- Eesti areng tugineb teadmuspõhistele ja innovatiivsetele lahendustele;
- Eesti teadus on kõrgetasemeline, mõjus ja mitmekesine;
- Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadmumahuks ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeringuid kõigis Eesti piirkondades.

Kõik kolm suunda täidavad sidusas ja terviklikus lähenemises oma ülesannet. Kaks esimest suunda on nn horisontaalsed ja eeldusi loovad suunad, mille ülesanne on tagada Eestis teadussüsteemi ja ettevõtluse toimimiseks vajalikud tingimused ja pädevused. Raskuskese on kolmandal, teadmussiirde suunal. Selles suunas kavandatavate tegevuste tulemusena otsitakse teadussüsteemi ja ettevõtlussektori koostoimes lahendusi Eesti ühiskonna arenguvajadustele. Ühiskondlikele väljakutsetele lahenduste leidmine eeldab tugevat teadmusbaasi, sh alusuuringuid, ning head keskkonda ettevõtluseks, mille kaudu teaduse ja innovatsiooni tulemusi rakendada ning toodete ja teenuste lisandväärtust kasvatada.

Toetuse andmise eesmärk on erinevate sektorite vahelise liikumise kaudu soodustada teadmusalaast koostööd. Mobiilsusskeemides osalejate arv on seatud ka meetmete nimekirja väljundnäitajaks. Teadmussiirde tulemusena kasvab Eesti era-, avaliku- ja kolmanda sektori asutuste TA alane võimekus ja mitmekesistub teadlaskarjäär. Toetuse andmise tulemusena tekib tõhus teadmusringlus ja paraneb praktikute kaasatus õppe- ja teadustöösse. Lisaks kasvab teadmussiirde kogemusega doktorikraadiga isikute hulk. Meetmete nimekirja tulemusnäitajaks on mõõdik: toetatavates ettevõtetes loodud teadusuuringute valdkonna töökohad.

Eesmärk ja nimetatud toetuse andmise tulemused saavutatakse toetatavate tegevuste elluviimise kaudu, mida kirjeldatakse paragrahvis 5.

Eelnõu § 4 kirjeldab tegevuse elluviimise juhtimist. Nimetatakse tegevuse rakendusasutus ja rakendusüksus. Rakendusasutuseks on Haridus- ja Teadusministeerium ja rakendusüksuse ülesandeid täidab Riigi Tugiteenuste Keskus. Samas punktis sätestatakse ka hindamiskomisjoni roll tegevuse elluviimiseks. Hindamiskomisjoni moodustab rakendusasutus ja selle peamised rollid on taotluste hindamine, rahastusettepanekute tegemine, projektide vahe- ja lõpparuannete kinnitamine ning muude tegevuse edukaks toimimiseks vajalike ettepanekute tegemine. Hindamiskomisjoni kuuluvad Haridus- ja Teadusministeeriumi, Eesti Teadusagentuuri ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse esindajad, teaduse ja ettevõtlusvaldkonna eksperdid. Rakendusüksuse esindaja osaleb hindamiskomisjoni koosolekul vaatljana. Vastavalt vajadusele kaasatakse projektide hindamisprotsessi läbiviimiseks täiendavaid eksperte, kelle hinnangud on olulised hindamiskomisjoni lõplike otsuste tegemisel. Hindamises osalevad isikud peavad enne taotluste hindama asumist deklareerima oma erapooletust ja sõltumatust hinnatavatest projektidest ja taotlejatest.

Eelnõu § 5 kirjeldab toetatavaid tegevusi. Käesolevas meetmes on 3 erinevat tegevust, millele on võimalik toetust taotleda.

1. tegevusega toetatakse projekte, mille raames ettevõtte või asutus sõlmib teadlasega lepingu (käsundusleping või tööleping) teadus- ja arendustegevuse tunnustele vastavate rakendusuringute ja/või eksperimentaalarendus projektide kavandamiseks ja läbiviimiseks. Teenuse osutamise lepingu puhul peab arvestama asjaoluga, et kui toetuse saaja näol on tegemist hankijaga riigihangete seaduse kohaselt, peab ta lepingu sõlmimisel lähtuma riigihangete seadusest ja enda kehtestatud hankekorrast. Kui toetuse saaja ei pea järgima riigihangete seadust ja teenuse osutamise lepingu maksumus on võrdne 20 000 euroga või on sellest suurem, peab ta lepingu sõlmimiseks korraldama ostumenetluse. Toetuse saaja kohustused seoses hankimisega on sätestatud ühendmääruse §-s 11.

2. tegevusena toetatakse tippspetsialisti kaasamist ettevõtlusest, avalikust- või kolmandast sektorist avalik-õiguslikku ülikooli, riigi rakenduskõrgkooli või riigi (ka avalik-õiguslikku) TA asutusse kas õppetööd või praktikat läbi viima või panustama asutuse teadus- ja arendustegevusse, innovatsiooni või tegelema tehnoloogiasirdega, mis on seotud asutuse põhitegevustega. Et ülikoolidesse, rakenduskõrgkoolidesse ja riigi TA asutustesse jõuaksid ettevõtetes päriselt kasutusel olevad uusimad tehnoloogiad ja töövahendid, mis aitaks kõrgkoolidel ja ettevõtetel ühist keelt leida, on vaja teadus- ja arendustegevuste tulemuste ülekandmist ühest organisatsioonist teise. Ka siin on isikuga võimalik sõlmida nii võlaõiguslik leping kui ka tööleping. Teenuse osutamise lepingu puhul peab arvestama asjaoluga, et kui toetuse saaja näol on tegemist hankijaga riigihangete seaduse kohaselt, peab ta lepingu sõlmimisel lähtuma riigihangete seadusest ja enda kehtestatud hankekorrast. Kui toetuse saaja ei pea järgima riigihangete seadust ja teenuse osutamise lepingu maksumus on võrdne 20 000 euroga või on sellest suurem, peab ta lepingu sõlmimiseks korraldama ostumenetluse. Toetuse saaja kohustused seoses hankimisega on sätestatud ühendmääruse §-s 11.

3. tegevusena toetatakse teadmussiirdedoktorantide palkamist ettevõtetesse, avaliku- või kolmanda sektori asutustesse. Teadmussiirdedoktorandiga sõlmitakse tööleping. Isik, kes asub õppima doktorantuuri, võib olla juba varasemalt toetuse taotluse esitanud asutuse töötaja, kuid ta ei tohi olla immatrikuleeritud ülikooli doktorantuuri enne 1. jaanuari 2022.

Lõikes 2 on toodud tingimused, millele projekti raames tööle võetav teadlane peab vastama (tegevus 1). Ettevõtetesse ja asutustesse tööle võetavad teadlased peavad olema vähemalt viieaastase teadus- ja arendustegevuse kogemusega ning viimases TA asutuses töötanud töölepingu alusel vähemalt 0,5 koormusega. Punktides 1 ja 2 kirjeldatakse seatud kohustusi teadlaste tööle võtmisel. Projektide raames on võimalik tööle võtta doktori- või magistriskraadiga ja vähemalt 5-aastase teadus- arendusasutuses töötamise kogemusega teadlasi, kuna neil on teadustöö läbiviimise võimekus ning nad on valmis iseseisvalt läbi viima TA-ga seotud projekti väljaspool TA asutust. Teadlane peab ülikoolis või teadusasutuses olema töötanud vähemalt kolm viimast aastat (mh arvestatakse siin ka doktoriõpinguid ja alates 2022. aastast ülikooli poolt sõlmitud nooremteaduri lepinguid) ning vähemalt 0,5 koormusega. Teadlasel on võimalus töötada ettevõttes või asutuses osalise tööajaga (osalise koormusega) minimaalselt 0,5 koormusega, et tal oleks võimalik töö eripärast lähtuvalt jätkata tööd ka TA asutuses (nt õppetöö läbiviimine). Võimalik on teadlasega sõlmida ka võlaõiguslik leping.

Lõikes 3 kirjeldatakse tippspetsialisti palkamise tingimusi. Toetuse saaja võib toetuse abil tööle võtta tippspetsialisti, kes töötab ettevõttes, avaliku- või kolmanda sektori asutuses ja omab teadus-arendustegevuse või innovatsioonialast töökogemust või tal on vähemalt 1-aastane ettevõtte juhtimise kogemus või ta on omas valdkonnas tunnustatud ekspert. Toetust on võimalik taotleda ka väljaspool Eestit töötavate tippspetsialistide palkamiseks. Palgatavate tippspetsialistide arvu asutuse kohta ei piirata.

Lõige 4 täpsustab teadmussiirdedoktorandi palkamise tingimusi. SekMo raames toetatakse projekte, mille raames ettevõtte, avaliku- (mis ei ole ülikool või positiivselt evalveeritud riigi TA asutus) või kolmanda sektori asutus või riigi rakenduskõrgkool võtab tööle teadmussiirdedoktorandi, kelle töölepingu sisuks on tema doktoritöö tegemine. Doktorandi töölepingu sisu peab vähemalt 75% ulatuses olema tema doktoritöö tegemine, mis on kooskõlas tema individuaalse õppe- ja teadustöö kavaga. Doktoritöö peab lähtuma ettevõtte või asutuse jaoks olulise küsimuse lahendamisest ja seda kavandatakse koostöös ettevõtte/asutuse ja ülikooliga.

Lõikes 5 sätestatakse, et ettevõtte või asutus ei saa toetust taotleda rohkem kui kahe täistööajaga teadlase palkamiseks samaaegselt (arvestatakse kahe täistööaja ekvivalenti). Mitme teadlase palkamise võimalus on loodud selleks, et võimaldada ettevõttel või asutusel tegeleda mitme TA projektiga või ka projektiga, mis nõuavad mitme valdkonna teadlaste koostööd (aga teadlased võivad asutuses töötada ka teineteisest sõltumatult ning eri aegadel). Piirang teadlaste arvule ühe ettevõtte kohta samaaegselt on seatud selleks, et võimaluse teadlast palgata saaksid võimalikult paljud ettevõtted ja asutused ning ka seetõttu, et TA asutus ei peaks loovutama teatud perioodiks olulist osa valdkonna teadlastest.

Lõikes 6 täpsustatakse, et teadmussiirdedoktorandi palkamiseks saab avaliku sektori asutus esitada taotluse kuni kahe isiku palkamiseks kalendriaastas. Piirangu mõte on seotud meetme eelarve jaotusega. Kuni kolmandik eelarvest on kasutamiseks avaliku sektori asutustele, et anda võimalus ka eraettevõtetele, siis on piirangu seadmine põhjendatud. Positiivselt evalveeritud eraõiguslikud TA asutused saavad toetust taotleda igal kalendriaastal ühe teadmussiirde doktorandi palkamiseks. Piiranguga ühtlustatakse tingimusi riigi TA asutustega, kes saavad riigi poolt eraldatava toetusega palgata endale vähemalt ühe doktorandi aastas.

Lõikes 7 täpsustatakse, et teadlast saab palgata minimaalselt 0,5 koormusega. Võimalik on sõlmida ka võlaõiguslik leping.

Lõige 8 täpsustab, et asutusse palgatav tippspetsialist võib töötada toetuse saaja juures minimaalselt 0,1 koormusega ja sealhulgas ka võlaõigusliku lepinguga. Võimalus on loodud selleks, et kõrgkoolidel oleks võimalik kaasata oma ala tippspetsialisti (enamasti on väga hõivatud inimesed) ja suuremat koormust soovida oleks liiga palju. Kõrgkoolide vajadused tippspetsialistide palkamiseks on väga erinevad ja seetõttu on loodud võimalus kasutada erinevaid töösuhte sõlmimise variante.

Lõikes 9 sätestatakse, et teadmussiirdedoktorandiga sõlmitakse tööleping minimaalselt 0,5 koormusega. Vähem kui poole koormusega ei ole mõistlik doktorantuuri läbimist võimaldada, sest vastasel korral jääb kraadi kaitsmine kaugesse tulevikku ja võib juhtuda, et doktorant oma lõputööd ei kaitsegi.

Lõikes 10 kirjeldatakse tingimusi, mille esinemise korral projektile toetust ei eraldata, sealhulgas teadlase, tippspetsialisti või teadmussiirdedoktorandi seotus (lähisugulus) toetuse taotlejaga.

Meetme raames palgatav teadlane või tippspetsialist ei tohi olla töötanud enne taotluse esitamist toetust taotlevas asutuses eelneva aasta jooksul töölepingu või võlaõigusliku lepingu alusel üle kolme kuu. Vastasel korral on tegu juba toimiva koostööga, mis ei teeni meetme eesmärke. Teadmussiirdedoktorant, kes palgatakse ettevõttesse, ei tohi olla immatrikuleeritud ülikooli enne 1. jaanuari 2022. aastal. Antud piirang on seotud doktoriõppe reformi käivitumisega alates

2022. aastast. Lisaks ei tohiks meede soodustada juba õppivate doktorantide katkestamist ning uuesti õppima asumist. Eesmärk on tuua juurde uusi, ettevõtete/asutuste valitud doktorandi kandidaate.

Eelnõu § 6 sätestab kulude abikõlblikkuse. Abikõlblikud kulud on ühikuhinna alusel hüvitatavad tööjõukulud vastavalt määruse lisas toodud standardiseeritud ühikuhinnale. Ühikuhinna kasutamine aitab kaasa tegevuse vahendite säästlikumale, tõhusamale ja efektiivsemale kasutamisele. Tööjõukulude ühikuhinnale lisandub 40% tööjõukulude ühikuhinnast muudeks abikõlblikeks kuludeks (sh. teadustöö kulud – lähetuskulud, doktoritöö projektiga saadud teadus- ja arendustegevuse tulemuste publitseerimise ja populariseerimisega ning intellektuaalomandi kaitsmisega seotud kulud ning muud teadustöö läbiviimiseks vajalikud otsesed kulud lähtuvalt uurimisprojekti eripärast, mh ülikooli labori kasutamisega seonduvad kulud). Ühikuhind on välja töötatud Statistikaameti andmebaasi andmete põhjal, kasutades Eesti Teadusagentuuri poolt kasutatud teadlaste keskmise palga arvutuskäigu põhimõtteid¹⁷.

Eelnõu § 7 sätestab projekti abikõlblikkuse perioodi. Projektide abikõlblikkuse periood peab jääma ajavahemikku 1. jaanuar 2022 kuni 31. august 2029. Projektide abikõlblikkuse perioodi algus on projektiti erinev vastavalt tegevuste käivitamise ajale, kuid see ei tohi olla varasem, kui taotluse esitamise kuupäev, kui on tegemist riigiabi andmisega. Toetust saab taotleda minimaalselt 3 kuuks ning maksimaalne toetatav projekt saab olla kuni 2 aastat alates projekti abikõlblikkuse perioodi alguskuupäevast teadlase ja tippspetsialisti palkamisel ning maksimaalselt kuus aastat teadmussiirdedoktorandi projekti puhul. Teadmussiirde doktorandi toetuse taotlemise viimane võimalus on kevad 2026. Siis on vastuvõetud teadmussiirdedoktorantidel võimalus lõpetada õpingud veel meetme abikõlblikkuse perioodil. Kehtiv komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 artikkel 59 näeb ette, et määrus kehtib 31. detsembrini 2023. Uue määruse/määruse muudatuste vastuvõtmisel selgub, kas tegevuste elluviimiseks määratud ajavahemik vajab täpsustamist.

Abikõlblikkuse perioodi lõpptähtajaks on kehtestatud kõikidel projektidel 31. august 2029.

Eelnõu § 8 kirjeldab toetuse piirsummat ja osakaalu. Toetusele rakendub omafinantseeringu kohustus, mille suurus sõltub ettevõtte või asutuse suuruselt ning toetatava projekti sisust. Omafinantseering peab katma abikõlblikest kuludest osa, mida toetus ei kata. Toetuse määr toetuse saajale teadlase või teadmussiirdedoktorandi palkamisel on kuni 70% erasektori asutustel ja kuni 85% nendel avaliku sektori asutustel, kelle puhul antav abi ei ole riigiabi. Ettevõtjast toetuse saaja omafinantseeringu määr sõltub toetuse saaja suuruselt/käibest ja on määratud vastavalt üldise grupierandi määruse Lisale I. Toetusskeemi mõistes sõltub omafinantseeringu määr toetuse saaja suuruselt, käibest ja aastabilansi kogumahust ning omafinantseeringu määr ei sõltu sellest, kas antav toetus on riigiabi või vähese tähtsusega abi. Asutuse suurus võetakse omafinantseeringu määra puhul arvesse ka nende toetuse saajate puhul, kes ei ole ettevõtted, vaid näiteks avaliku sektori asutused. Toetuse suurus avaliku sektori asutusele juhul kui tegemist ei ole riigiabiga, on kuni 85% ja nende omafinantseering on vähemalt 15%. Kui avaliku sektori asutustele antav abi tegevuste 1 ja 3 puhul kvalifitseerub riigiabiks, kohaldatakse nendele asutustele suurettevõtjatele ette nähtud toetuse määrasid. Üldise grupierandi määruse Lisa 1 artiklis 2 toodud näitajate arvutamisel võetakse arvesse ka ettevõtjate vahelisi seoseid. Toetuse maksimaalne piirmäär sõltub ka sellest, kas teadlase või

---

¹⁷ Täpsemalt dokumendis „Sektoritevahelise mobiilsuse toetamine“ tööjõukulude ühikuhinna analüüs ja ühikuhinna rakendamise põhimõtted“

teadmussiirdedoktorandi töö sisu on rakendusuuring või eksperimentaalarendus. Kui teadlase või teadmussiirdedoktorandi töö sisuks on nii rakendusuuring kui ka eksperimentaalarendus, on toetuse määra arvutamise aluseks tööde proportsioon vastavalt taotluses esitatud informatsioonile. Avaliku sektori asutustele antav toetus ei ole üldjuhul riigiabi.

Riigiabi ja vähese tähtsusega abi puhul kehtivad teatud piirangud. Riigiabi puhul peavad abikõlblikud kulud ja abi maksimaalne osakaal vastama üldise grupierandi määruse artiklis 25 toodud tingimustele, samuti peab olema täidetud I peatükis sätestatud tingimus, sh ergutava mõju nõue, mille kohaselt ei tohi tegevustega alustada enne taotluse esitamist. Vähese tähtsusega abi korral on antud meetme raames toetuse määrad ettevõtetele samad mis riigiabi puhul.

Vähese tähtsusega abi puhul peab tegevuste maksimaalne summa ühe toetuse saaja kohta vastama vähese tähtsusega abi määruse artiklis 3 toodule. Toetuse saajale antud vähese tähtsusega abi koos käesoleva määruse raames taotletava vähese tähtsusega abiga ja teiste Euroopa Komisjoni määruste kohaselt antud vähese tähtsusega abiga, ei tohi kolme aasta jooksul kokku ületada 200 000 eurot. Juhul, kui toetuse saaja on saanud vähese tähtsusega abi Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 114, 26.04.2012, lk 8–13) alusel, ei tohi neile nimetatud määruse ja vähese tähtsusega abi määruse alusel kolme aasta jooksul antud vähese tähtsusega abi koos käesolevast määrusest taotletava toetusega ületada 500 000 eurot.

Tippspetsialisti palkamisel on toetuse maksimaalne piirmäär kuni 85% ja omafinantseering vähemalt 15%, sest toetuse taotlejaks on avaliku sektori asutused. Kuna toetuse saajateks on avaliku sektori asutused ning toetust antakse asutuste mittemajandustegevusteks, ei ole tegemist riigiabi ega vähese tähtsusega abiga.

Juhul kui projekti maksumus suureneb, katab projekti kallinemise osa toetuse saaja. Toetuse summat, mis on fikseeritud toetuse taotluse rahuldamise otsuses, ei suurendata (seda ka projekti pikendamise korral).

Eelnõu § 9 kirjeldab nõudeid taotlejale. Taotleja võib olla tegevuse 1 puhul Eesti era- (Eesti äriregistrisse ja mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud eraõiguslikud juriidilised isikud) või avaliku sektori asutus (riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikkuse registrisse kantud riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused), kes võtab tööle teadlase. Seega, kui ettevõtte või asutus on vastavasse registrisse kantud, saab ta olla taotlejaks sõltumata sellest, millised on tema seosed teiste ettevõtetega. Toetuse saajatena on välistatud korralisel evalveerimisel positiivselt evalveeritud TA asutused ja tehnoloogia arenduskeskused, kuna nendes asutustes on teadlased juba hõivatud ja uute teadlaste palkamine nendes asutustesse ei aita kaasa meetme tegevuse eesmärgi saavutamisele.

Tippspetsialisti võib palgata avalik-õiguslik ülikool; riigi või avalik-õiguslik TA asutus või positiivselt akrediteeritud riigi rakenduskõrgkool.

Teadmussiirdedoktorandi toetuse taotlejaks võib olla Eesti era- (Eesti äriregistrisse ja mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud eraõiguslik juriidiline isik), sh. korralisel evalveerimisel positiivselt evalveeritud eraõiguslik teadus- ja arendusasutus ning tehnoloogia arenduskeskus või avaliku sektori asutus (riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikkuse registrisse kantud riigi- või kohaliku omavalitsuse asutus), s.h. ka riigi

rakenduskõrgkool, kes võtab tööle teadmussiirdedoktorandi. Teadmussiirdedoktorandi toetust ei saa taotleda ülikoolid.

Doktoriõppe reformi käigus töötatakse välja riigieelarveline toetusskeem ka positiivselt evalveeritud riigi TA asutustele nooremteadur-doktorantide palkamiseks.

Toetuse taotleja peab vastama ühendmääruses seatud nõuetele.

Eelnõu § 10 on esitatud nõuded, millele taotlus peab vastama. Tegevuste 1 ja 2 puhul peavad taotluses olema ära toodud projekti raames tööle võetavate isikute andmed (nimi ja praegune töökoht, amet); taotleja andmed; projekti, selle eesmärgi, oodatavate tulemuste ja mõju kirjeldus; projekti läbiviimise koht; projekti eelarve, palgatavate isikute töökoormus ja projekti ajakava. Teadmussiirdedoktorandi toetuse taotluses tuuakse ära taotleja andmed, projekti eesmärgi, tulemuste ja eeldatava mõju kirjeldus, projekti läbiviimise koht, projekti eelarve, doktorandi töökoormus ja projekti ajakava. Teadlase või teadmussiirdedoktorandi palkamise puhul tuuakse taotluses ära, kas projekt kvalifitseerub rakendusuringuks või eksperimentaalarenduseks. Lisaks tuleb taotluses ära näidata toetuse saaja rahaline panus ja teave selle kohta, kui esitatud projektile või selle osadele on toetust taotletud samal ajal mitmest meetmest või riigieelarvest. Lisaks on vaja välja tuua info võimaliku intellektuaalomandi kasutamise, planeeritavate patenditaotluste ja publikatsioonide kohta. Teadmussiirdedoktorandi palkamise taotlus peab sisaldama lisamaterjalina andmeid doktorandi immatrikuleerimise kohta või ülikooli nõusolekut selle kohta, et doktorandi kandidaat immatrikuleeritakse ülikooli või on ülikool nõus avama konkursi vastavale teemale koostöös toetuse taotlejaga. Tegevusele ei kohaldu kestvuse nõue, kuna tegemist ei ole taristuinvesteeringuga ega tootliku investeeringuga.

Eelnõu § 11 kirjeldab toetuse taotlemist. Antud meetmes kasutatakse toetuse andmisel avatud taotlusvoorusid ja toetust saab taotleda jooksvalt kuni voo eelarve ammendumiseni. Taotlemise avanemisest teavitab rakendusüksus toetuse taotlejaid ja avalikkust oma veebilehel vähemalt 10 kalendripäeva enne taotlemise avanemist. Vajadusel kuulutatakse välja suunatud taotlusvoorud, näiteks ettevõtetele ja asutustele, mis tegutsevad valdkondades, kus teadus- ja arendustegevus on väga oluline, kuid ettevõtted sellega millegipärast ei tegele või teatud piirkondadele (maakonnad väljaspool Harju- ja Tartumaad), kus tegutsevatele ettevõtetele ja asutustele on teadus- ja arendustegevuses oluline, kuid ettevõtted sellega ei tegele.

Eelnõu § 12 käsitleb toetuse taotlemise tähtaega ja taotluste esitamise viisi. Taotlused esitatakse e-toetuste keskkonna kaudu ja neid menetletakse jooksvalt nende esitamise järjekorras. See kehtib ka juhul, kui taotlusi on esitatud rohkem kui taotlusvooru vahendid finantseerida võimaldavad, ehk siis taotlusi menetletakse ja ka rahastatakse nende esitamise järjekorras. Juhul, kui nimetatud keskkonna toimimises esineb tehniline viga, mis takistab taotluse esitamist, siis loetakse taotluse esitamise tähtpäevaks järgmine tööpäev pärast vea likvideerimist.

Eelnõu § 13 sätestab taotluste esitamise ja menetlemise. Käesolevas paragrahvis on selgitatud, mida on mõeldud taotluse menetlemise all ja kui palju see maksimaalselt aega võib võtta. Sätestatud on ka see, millistel juhtudel võib taotluse menetlemise tähtaega pikendada. Lisaks on rakendusüksusel õigus nõuda taotlejalt täiendavat informatsiooni ja taotluses esinevate puuduste likvideerimist.

Eelnõu §-s 14 on kirjeldatud, millistel tingimustel tunnistatakse taotleja ja taotlus nõuetele vastavaks ja millisel mitte.

Eelnõu § 15-s on kirjeldatud projektide hindamist, valikukriteeriume ning valiku korda. Projektide valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja meetodikad vastavad ühendmääruse § 7-le. Toetuse taotlemine on jooksev (st toimub pidevalt), taotluste vastuvõtmine ja taotluste vastavuse kontroll on jooksev, kuid hindamine on korraldatud sagedusega 1 kord kuus (või vastavalt vajadusele) kokkulepitud ja kindlaks kuupäevaks laekunud taotluste osas. Tegevuse 1 taotluse hindamiskriteeriume on kokku 5, esimene kriteerium on nn vastavuskriteerium, mille puhul hindamiskomisjon peab andma hinnangu, kas projekt vastab teadus- ja arendustegevuse tunnustele. Sisuliselt peab hindamiskomisjon hindama, kas toetuse taotleja on projekti õigesti kvalifitseerinud rakendusuringu ja/või eksperimentaalarenduse alla, ehk siis nende tegevuste alla, mida antud tegevusest rahastatakse. Antud tegevusest ei rahastata alusuuringuid, samuti tootearenduse seda osa, mille puhul ei ole enam tegemist teadus- ja arendustegevusega. Tootearenduse puhul kuulub rahastamisele üksnes see osa tegevustest, mida on võimalik kvalifitseerida eksperimentaalarenduse alla. Kui tegemist ei ole teadus- ja arendustegevusega, ei kuulu projekt rahastamisele. Kriteeriume 2–4 hinnatakse skaalal 1–5 sammuga 0,5 punkti. Kriteeriumitele on kehtestatud lävendid. Teise kriteeriumi lävend on 3 punkti, 3.–5. kriteeriumi lävend 2,5 punkti. Iga taotleja saab koos rahastamise, osalise rahastamise või mitterahastamise otsusega ekspertide hinnangutega koondraporti. Hindamiskomisjon võib taotlejale seada täiendavaid tingimusi, mille täitmine on eelduseks toetuse saamisele. Hindamiskomisjonil on õigus kvalifitseerida taotlus rakendusuringust eksperimentaalarenduseks ja vastupidi.

Tegevuste 2 ja 3 nõuetele vastavaks tunnistatud taotlusi hinnatakse esitatud informatsiooni põhjal jah/ei skaalal järgmiselt: projekti eesmärk ja vajalikkuse põhjendatus, sealhulgas välja toodud seosed nutika spetsialiseerumisega (tippspetsialisti palkamise puhul ka lisandväärtus teadus- ja arendustegevusele); projekti tegevuste ajakava realistlikkus; tippspetsialisti teadusarendustegevuse või innovatsioonialane töökogemus või ettevõtte juhtimise kogemus; doktorandi doktoritöö kavand või uurimistöo projekt ja selle seotus ettevõtte vajadustega (juhul, kui taotluse esitajal on olemas konkreetne isik, kes on doktorantuuri immatrikuleeritud ning kelle palkamiseks toetust taotletakse). Juhul, kui asutus soovib palgata endale võimalikku teadmussiirdedoktoranti, kuid konkreetset isikut veel ei ole, siis on vajalik esitada ülikooli nõusolek avada konkurss vastavale teemale koostöös toetuse taotlejaga. Viimasel juhul ei ole toetuse taotlemiseks vajalik esitada doktoritöö kavandit või uurimistöo projekti. Eelpooltoodud kriteeriumid loetakse täidetuks, kui taotluse hindamise tulemusena selgub, et projekti eesmärgipüstitus ja tulemus on põhjendatud – on olemas probleem või kitsaskoht, mille lahendamiseks on projekt koostatud; projektis kavandatud tegevused on vajalikud ning võimaldavad saavutada projekti väljundid ning tööle võetav tippspetsialist/ doktorant vastab seatud kriteeriumidele.

Eelnõu §-s 16 on kirjeldatud taotluse rahuldamise tingimused ja kord. Rahuldamisele kuuluvad kõik tegevuse 1 puhul lävendid ületanud taotlused, mida on võimalik rahastada eelarvepiiranguid arvestades. Kõik tippspetsialisti ja teadmussiirdedoktorandi palkamiseks esitatud taotlused, mis täidavad kõiki üldisi valikukriteeriume, saavad rahastatud vastavalt hindamiskomisjoni ettepanekule ja taotlusvooru eelarvelistele võimalustele.

Eelnõu § 17 sätestab taotluse rahuldamata jätmise tingimused ja korra. Muuhulgas on sätestatud, et taotluse rahuldamata jätmise otsus tehakse ka nende taotluste osas, mille rahaline maht ületab taotlusvooru vaba jäägi ja mida ei ole võimalik rahastada tulenevalt eelarvepiirangutest. Otsus taotluse rahuldamata jätmise kohta edastatakse taotlejale elektrooniliselt e-toetuste keskkonna kaudu 10 tööpäeva jooksul alates otsuse vastuvõtmisest.

Eelnõu §-des 18 ja 19 sätestatakse, et otsuse muutmise võib algatada toetuse saaja või rakendusüksus. Kui muudetakse tegevusi, väljundnäitajat või tulemusnäitaja sihttasest, tehakse kindlaks, kas muudatus on asjakohane ning kaasatakse selleks vajadusel hindamiskomisjoni. Taotluse esitamise hetkel kehtinud ühikuhinda projekti kestvuse jooksul ei muudeta. Samuti sätestatakse otsuse kehtetuks tunnistamise alused.

Eelnõu § 20 sätestab toetuse saaja õigused ja kohustused.

Eelnõu § 21 kehtestatakse toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise. Vahearuandeid esitab toetuse saaja iga kuue kuu järel. Kui projekti kestvus on alla kuue kuu, siis esitatakse ainult lõpparuanne. Vahearuanded ja lõpparuande esitab rakendusüksus hinnangu andmiseks hindamiskomisjonile, kes teeb rakendusüksusele ettepaneku projekti rahastamise jätkamiseks või viimase makse tegemiseks. Aruanded esitatakse e-toetuse keskkonna kaudu. Teadmussiirdedoktorandi toetuse kasutamise kohta esitatakse kokkuvõtte doktorandi atesteerimistulemustest vastavalt ülikoolis kehtivale ajakavale.

Eelnõu § 22 sätestab toetuse maksmise ja makse menetlemise peatamise tingimused. Projekti abikõlbliku kogumaksumuse arvutamisel võetakse aluseks tööjõukulude ühikuhind, millele lisandub 40% ülejäänud abikõlblike kulude katmiseks, kusjuures kogumaksumus sõltub kuude arvust, mil palgatav isik projekti raames töötab, ning tema koormusest. Toetust makstakse üksnes standardiseeritud ühikuhinna alusel vastavalt toetuse saaja esitatud kuludokumentidele. Standardiseeritud ühikuhinna alusel makstavatele tööjõukuludele lisanduvad ühtse määra alusel makstavad ülejäänud abikõlblikud kulud 40% ulatuses. Kuna toetust makstakse standardiseeritud ühikuhinna alusel, tuleb toetuse saajal rakendusüksusele esitada palgatava isiku koormuse, lepingu kehtivuse ja tööülesannete tõendamiseks isikuga sõlmitud leping.

Eelnõu § 23 sätestab finantskorrektsioonide regulatsiooni.

Eelnõu § 24 sätestab vaiete esitamise ja menetlemise korra.

Eelnõu lisa „Standardiseeritud ühikuhinna kasutamine tegevuses „Sektoritevahelise mobiilsuse toetamine““. Lisaga kehtestatakse standardiseeritud ühikuhinna kasutamise põhimõtted tegevuses „Sektoritevahelise mobiilsuse toetamine“.

4. TEGEVUSE JÕUSTUMINE

Määrus hakkab kehtima üldises korras.

5. EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumitele, Riigikantseleile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele ja arvamuse avaldamiseks SA-le Eesti Teadusagentuur ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele. Samuti saadetakse eelnõu arvamuse avaldamiseks positiivselt evalveeritud TA asutustele, institutsionaalselt akrediteeritud riigi rakenduskõrgkoolidele, erialaliitudele, Tööandjate Keskliidule, Kaubandus-Tööstuskojale.

Katrin Pihor
teadus- ja arendustegevuse poliitika osakonna juhataja